

Introducere în Exegeza Noului Testament

OCTAVIAN BABAN

INTRODUCERE ÎN EXEGEZA NOULUI TESTAMENT

Ediție online, 2015

Teme și aplicații de exegeza textelor narrative din NT

Două exerciții scurte: Intrarea în Ierusalim și Învierea lui Eutih

Faceți exegeza următoarelor texte, încercând să răspundeți întrebării fundamentale a exegezei: ce anume a vrut să spună autorul destinatarului său primar (ideea exegetică)?

1. Marcu 11:1-11, Matei 21:1-11, Luca:19:28-39, Ioan 12:12-16. Ce a dorit să spună fiecare autor, destinatarului său primar, despre intrarea lui Isus în Ierusalim?
2. Faptele Apostolilor 20:7-12. De ce a scris evanghelistul Luca despre acest incident? Faceți o schemă de predică în trei puncte, bazată pe mesajul reconstituit pe care credeți că Luca l-a intenționat pentru creștinii din primul veac.

Aplicație exegetică 1: Parabola celor 10 fecioare, Mt. 25.1-13, text poetic în discurs narativ

τῶν μεθύνοντων, οὐ ἴσκει οὐκ ἔσται ἡμέρα ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ᾧ ἡ οὐ γινώσκει, 51 καὶ διχοτομήσει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

The Parable of the Ten Maidens

25 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου¹. **2** πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι. **3** αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον. **4** αἱ

¹ 1 {C} τοῦ νυμφίου ⋈ B K L W X² Δ Π Ϛ³ 28 33 565 700 892^{m*} 1009 1010 1071 1079 1195^e 1216 1230 1241 1242^e 1253 1344 1365 1546 1646 2148 2174 Byz Lect 1761^m syr^b, pal eop^{sa, bo} eth geo^A Methodius Basil Chrysostom John-Damascus // τῷ νυμφίῳ C // τῶν νυμφίων 892* // τοῦ νυμφίου καὶ τῆς νύμφης D X* Θ Ϛ¹ 1195*^{vid} ita, aug, b, c, d, f, g^{1, 2}, h, l, u, r¹ vg syr^{s, p, h} with *, (h^mg) arm geo^{1, B} Diatessaron Origen^{1a} Hilary

43 ποῖα... ἔρχεται 1 Th 5.2; 2 Pe 3.10; Re 3.3; 16.15 **43-44** Lk 12.39-40 **47** ἐπὶ... αὐτῶν Mt 25.21, 23 **51** ἐκεῖ... ὀδόντων Mt 8.12; 13.42, 50; 22.13; 25.30; Lk 13.28 **25** 1 δέκα... νυμφίου Lk 12.35-36

δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. **5** χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. **6** μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, Ἴδου ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν [αὐτοῦ]. **7** τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. **8** αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν, Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἔλαιου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. **9** ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, Μήποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. **10** ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. **11** ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι, Κύριε κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν. **12** ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. **13** Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν.

The Parable of the Talents

(Lk 19.11-27)

14 Ὡςπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, **15** καὶ ὁ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα, ὁ δὲ δύο, ὁ δὲ ἓν,

Text:

1* Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξήλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. 2 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι. 3 αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον. 4 αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. 5 χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. α βμέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, Ἴδου ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν [αὐτοῦ]. 7 τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. 8 αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν, Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. 9 ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, Μήποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. 10* ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. 11* ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι, Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. 12* ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. b 13* Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. c

Variante și paralele textuale:

25.1 δεκα... νυμφίου Lk 12.35-36

1 {B} του νυμφίου κ B L W Z Δ 0249 f13 28 33 180 205 565 579 597 700 892c 1006 1010 1071 1241 1243 1292 1342 1424 1505 Byz [E G H] Lect syr pal cop sa, bo eth geoA Basil

Hyperechiusvid Chrysostomlem Theodoret; Augustine // τῷ νυμφίῳ C 157 Severian // τῶν νυμφίων 892* // του νυμφίου και της νυμφης D Θ Σ 1 ita, aur, b, c, d, f, ff1, ff2, g1, h, l, q, r1 vg syrs, p, h with * cop meg arm geo1, B slav Origen lat; Tyconius Jerome.

10 ἦλθεν ... γάμους Re 19.7, 9

13 {A} ὥραν P35 κ A B C* D L W Δ Θ Σ f1 33 157* 205 565 597* 892 1424* l 127 ita ur, b, c, d, f, ff1,2, g1, h, l, q vg syrs, p, h, palmss cop sa, meg, bo arm ethpp geo slav mss Origenlat Athanasius Chrysostom; Hilary Jerome Augustine // ὥραν ἐν ἧ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται (see 24.44) C3 f13 1c 28 157c 180 579 597c 700 1006 1010 1071 1241 1243 1292 1342 1424c 1505 Byz [E F G H] Lect (l 253) (l 859) vg mss syr palms ethTH slav mss c

Lectură și traducere preliminară:

1 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου.1.

Atunci împărăția cerurilor va fi asemănată cu 10 fecioare, care și-au luat fiecare lămpile lor și au ieșit în întâmpinarea mirelui.

2 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι. 3αὶ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον. 4αὶ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. 5χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον.a

Cinci dintre ele erau neînțelepte (neglijente, neatente, nechibzuite) și cinci [erau] înțelepte (chibzuite, planificate). Cele neînțelepte (neglijente) și-au luat lămpile cu ele, fără să-și ia și ulei [de rezervă], dar cele înțelepte (planificate) și-au luat și ulei [de rezervă] în vasele lor. [Întrucât] mirele întârzia, toate fecioarele au ațipit și au adormit.

6 μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, Ἴδου ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν [αὐτοῦ]. 7τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν.

La miezul nopții s-a auzit un strigăt: Iată, mirele! Ieșiți și întâmpinați-l! Atunci s-au ridicat (s-au trezit) toate fecioarele și și-au aranjat lămpile.

8 αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν, Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. 9ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, Μήποτε οὐ μὴ ἀρκέση ἡμῖν καὶ ὑμῖν πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. 10* ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἤλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. 11* ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι, Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. 12* ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς.b 13*

Cele neglijente le-au zis celor chibzuite: dați-ne din uleiul vostru, căci lămpile noastre se sting. Cele chibzuite au răspuns zicând,

Nu putem, ca să nu se stingă și ale noastre și ale voastre. Mergeți la cei ce vând și cumpărați-vă!

Când au plecat să își cumpere, a venit mirele, iar cele pregătite au intrat cu el la nuntă și ușa s-a închis. Mai târziu au venit și celelalte fecioare și au zis, Domnule, Domnule, deschide-ne! El însă le-a răspuns zicând : adevăr vă spun, nu vă cunosc!

Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν^{2.c}
Vegheați, așadar, căci nu știți ziua, nici ora (unele mss au: „ora venirii Fiului Omului”).

Tip text: parabolă (text poetic cu temă dată), în cadrul unui discurs apocaliptic, în cadrul narațiunii evenimentelor din ultima săptămână în Ierusalim.

Context pildă (co-text): discursul despre revenirea lui Isus pune accent pe responsabilitatea oamenilor în așteptarea lui Isus. Pe pregătire, veghere. Matei 24 se încheie cu pilda robului bun, răsplătit (numit „credincios”, *pistos*, și „înțelept”, *phronimos*, ca și feciorele înțelepte, *phronimoi*), și a robului rău care bea și îi bate pe tovarășii săi. El va fi pedepsit de Domnul. Aici se pare că este vorba despre conducători, fie din Biserică, fie din Israel. Dacă este vorba despre ucenici, care îi include și pe apostoli (24:1-3 și 26:1), atunci ar fi vorba despre lideri și slujitori creștini (destinatarul lui Isus), sau despre orice creștin chemat să slujească (destinatarul lui Matei).

După parabola fecioarelor, în Matei 25 vine parabola talanților, care pune accent pe responsabilitatea individuală, pe investirea darurilor primite, și pe așteptarea Domnului prin muncă și rezultate pe măsură. Aici se pare că este vorba despre fiecare credincios cu dar de slujire în Biserică.

Ambele parabole pun accent pe daruri sau atitudini diferențiate, și pe rezultate sau răsplătiri diferite.

Tema pildei: Este vorba despre două atitudini diferite în așteptarea Domnului, una reponsabilă și una neglijentă. Nu pare să fie vorba despre pierderea mântuirii, deși o ușă este închisă. Stâpânul nu le dă pe fecioarele neglijente să fie arse în focul de

afară sau să fie aruncate în întunericul de afară, dar le declară că nu le cunoaște! Declarația este foarte severă, este adevărat, și apare ceva asemănător în discursul lui Mesia către cei necredincioși, în momentul Zilei Judecării. Posibil, deci să fie vorba și despre pierderea mântuirii, totuși nu acesta este punctul principal al pildei, tema de bază. Ideea principală este încurajare la responsabilitate deplină, conștientă, la o bună pregătire în așteptarea venirii mirelui, adică a lui Isus, care va fi răsplătită, în timp ce neglijența și neseriozitatea vor fi amendate.

Atunci (în viitor) **împărăția cerurilor** va fi asemănată cu **10 fecioare**, care și-au luat fiecare lămpile lor și au ieșit în **întâmpinarea mirelui**.

Descrierea situației:

Cinci dintre ele erau **neînțelepte** (nebune, gr. *morai*? Nu, ci neglijente, negospodare, neatente) și **cinci înțelepte** (atente, planificate, organizate, chibzuite). Cele neglijente și-au luat lămpile cu ele, fără să ia și **ulei (de rezervă)**, dar cele înțelepte și-au luat și ulei suplimentar în vasele lor. **Întârziind mirele**, toate fecioarele **au ațipit și au adormit**. (Așadar, nu cade accentul pe adormire / neadormire, ci pe planificare sau neglijență, pe responsabilitate).

Evenimentul major al pildei: venirea mirelui și confruntarea fecioarelor cu acest eveniment. **La miezul nopții** s-a auzit **un strigăt:** Iată, mirele! Ieșiți-I în întâmpinare! Atunci s-au ridicat toate fecioarele și și-au pregătit (ajustat, aranjat) lămpile.

Prezentarea problemei, dialogul, controversa:

Cele neglijente le-au zis celor chibzuite: Dați-ne din uleiul vostru, căci lămpile noastre se sting. Cele înțelepte au răspuns zicând, Nu putem, ca să nu se stingă și ale noastre și ale voastre. Mergeți la cei ce vând și cumpărați-vă!

Aici apare o controversă, iar Isus stăruie destul de mult asupra ei. Fetele planificate nu pot să le ajute pe cele neglijente cu ulei suplimentar și le trimit la cumpărături (poate un pic ironic, pentru că era miezul nopții). Cele neglijente pleacă și se descurcă foarte bine, chiar de nota 10, dar cam târziu.

Prezentarea problemei, deznodământul:

Când au plecat să își cumpere, a venit mirele, iar **cele pregătite** au **intrat** cu el **la nuntă** și **ușa s-a închis**. **Mai târziu** au venit și celelalte fecioare și au zis, **Domnule, Domnule**, deschide-ne! El însă le-a răspuns zicând : adevăr vă spun, **nu vă cunosc!**

Dacă traducem „Doamne, Doamne...”, se va implica explicit că este vorba de Dumnezeu sau de Isus – și, deși este posibil să fie așa, totuși, se poate traduce și „Domnule, Domnule...”, adică responsabilul nunții este chemat, iar acesta le răspunde (mirele, socrul mare, sau nunul – adică responsabilul organizării nunții).

Aici apare și un joc de cuvinte care atrage atenția asupra verbului *oida*, a ști. „Nu vă știu”, zice responsabilul, și „nu știți ziua...”, zice Isus către ucenici. Deci, paralelismul atrage atenția că este o problemă despre ce anume se știe – sau nu, și cine știe – sau nu, și – despre ce, sau – sau despre cine – ori pe cine, se știe ori se cunoaște.

Avertizare finală, aplicație / explicație:

Vegheați, așadar, căci **nu știți ziua, nici ora** (venirii Domnului).

Ideea parabolei: toți oamenii pot intra în două categorii, și mai ales cei ce au un dar și o chemare de slujire, toți cei dotați cu nădejde despre venirea lui Mesia, și dotați cu posibilități de așteptare (inițiative, daruri, podoabe, „candle”). Unii chiar îl așteaptă – și sunt atenți, alții zic cultural că îl așteaptă, dar nu sunt atenți și serioși. Toți adorm pentru că mirele Hristos întârzie. Toți sunt surprinși de glasul care îi anunță venirea. Unii însă sunt pregătiți și responsabili să îl întâlnească, în timp ce alții nu chiar s-au îngrijit de slujirea lor. Nepregătirea lor ajunge să îi coste.

Aplicație exegetică 2: Rugăciunea „Tatăl nostru”

Verificați că ați înțeles bine textul în contextul și co-textul său, că stăpâniți vocabularul textului, sensurile cuvintelor (Mt. 6. 9-13; cf. Lc. 11.2-4).

Co-text: Predica de pe munte. Isus dă învățături ca un al doilea Moise;

6-9 οὕτως οὖν προσευχεσθε ὑμεῖς

Πατερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
ἀγιασθῆτω τὸ ὄνομα σου
Tatăl nostru, care (ești) în ceruri,
Fie sfințit numele Tău.

- Discutați importanța apelativului „tată”. Cine l-a mai numit așa pe Dumnezeu în Biblie? Dar în istoria iudaismului? Nume posibile: creator, Dumnezeu al oștirilor, etc.
- Discutați importanța pronumelui: nostru. De ce Isus nu zice „tatăl meu”? Sau de ce nu folosește alt atribut: „tatăl părinților noștri”, „tatăl poporului nostru Israel”, etc.
- Care sunt conotațiile propoziției subordonate adjectivale: „care ești în ceruri”. Este o precizare de localizare, de calitate? Este o metaforă poetică? Unde este Dumnezeu?
- Ce înseamnă „fie sfințit Numele Tău”? Cine să îl sfințească și cum? Se face vreo trimitere (referință) la VT? Despre care Nume este vorba?

6-10 ἔλθετω ἡ βασιλεια σου
Γενηθῆτω τὸ θελημα σου,
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς
Să vină împărăția Ta,
să se facă voia ta,
ca în ceruri la fel și pe pământ.

- Despre care împărăție este vorba: despre Israel, despre Biserică, despre o împărăție universală, cosmică? De unde

să vină? Unde să ajungă și când? Trebuie ceva să o aducă?

- b. Ce înseamnă „să se facă” (să se împlinescă, să se practice)? Unde se face voia lui Dumnezeu în cer? Cum se face acolo voia lui ? Unde este cerul? Există și locuri unde nu se face voia lui Dumnezeu?
- c. Ce înseamnă ca voia lui Dumnezeu să se facă și pe pământ la fel ca în ceruri, ce schimbări implică acest lucru?
- d. Se referă această expresie „ca în cer la fel și pe pământ” la unitatea cosmică a lumii? Ce planuri are Dumnezeu pentru lumea creată?

6-11 τον ἄρτον ἡμῶν τον ἐπιουσιον
δος ἡμιν σημερον
Pâinea noastră cea spre ființare,
dă-ne-o nouă astăzi.

- a. Ce simbolizează cuvintele „pâinea noastră”?
- b. Ce înseamnă „spre ființare”? Înseamnă „necesară existenței”? De ce s-a tradus „cea de toate zilele”?

6-12 και ἄφες ἡμιν τα ὀφειληματα ἡμῶν
ὡς και ἡμεις ἀφιεμεν τοις ὀφειλεταις ἡμῶν
Și ne iartă nouă greșelile noastre, după cum și noi iertăm
greșiților noștri.

- a. Ce înseamnă „greșeli”, „datorii”? De ce nu spune „păcate” ca în textul din Luca?
- b. Ce înseamnă paralelismul „după cum, precum” dintre acest verset și vs. 10? Reprezintă o figură de stil?
- c. Ce înseamnă paralelismul dintre iertarea noastră și cea divină: să iertăm complet, să iertăm prin jertfă, să iertăm celor care regretă greșelile, etc.?

6-13 και μη εἰσενεγκης ἡμας εἰς πειρασμον
ἀλλα ῥυσαι ἡμας ἀπο του πονηρου.
ὅτι σου ἐστιν ἡ βασιλεια και ἡ δυναμις και ἡ δοξα εἰς
τους αἰωνας, ἀμην.

Și nu ne conduce pe noi în încercare (testare, ispită), ci ne scapă de cel rău, căci a ta este împărăția, și puterea, și gloria în veci, amin.

- a. Cum și de ce poate Dumnezeu conduce pe cineva la încercare sau testare? Poate el să ispitească pe cineva?
- b. Ce reprezintă această cerere: o admitere de slăbiciune, o cerere de eliberare, o implorare de evitare a testării?
- c. Ce înseamnă „cel rău”: lucrul rău, diavolul, păcatul? Ce argumente aveți? S-ar putea traduce și „ne scapă de rău”?
- d. De unde vine încheierea: căci a ta este împărăția și puterea și gloria? De ce lipsește în Luca? De ce lipsește în alte manuscrise?
- e. Ce importanță are contextul pentru înțelegerea teologiei rugăciunii? Ce context este în Matei? Ce context este în Luca? De câte ori i-a învățat Isus pe ucenici să se roage această rugăciune? De ce s-a păstrat în două forme (tradiții) diferite?

Rugăciunea Tatăl nostru în variantele lui Matei și Luca

Matei 6:9-13	Luca 11:1-4
Iată, dar, cum trebuie să vă rugați: "Tatăl nostru care ești în ceruri! Sfințească-se Numele Tău;	2a. El le-a zis: "Când vă rugați, să ziceți: Tatăl nostru care ești în ceruri! Sfințească-se Numele Tău;
10. vie Împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer și pe pământ.	[2b. vie Împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ.][n.a.: 2b. nu este în toate manuscrisele lucane]
11. Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi;	3. Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă în fiecare zi;
12. și ne iartă nouă datoriile noastre, precum și noi iertăm datornicilor noștri;	4a. și ne iartă nouă păcatele noastre, fiindcă și noi iertăm oricui ne este dator;
13a. și nu ne duce în ispită, ci izbăvește-ne de cel rău.	4b. și nu ne duce în ispită, ci izbăvește-ne de cel rău."
13b. Căci a Ta este Împărăția și puterea și slava în veci. Amin!"	

Observații la rugăciunea Tatăl nostru:

Forma cea mai completă a rugăciunii se găsește la Matei, și nu este de mirare, căci el a fost martor ocular la darea rugăciunii. De asemenea, tot la Matei există și forma specifică „datoriile noastre”, care reflectă o situație specială, o explicație aparte, sau (și) o înțelegere mai profundă, prin meditație, asupra naturii păcatelor noastre (datorii față de Dumnezeu și față de oameni), pe care Matei, prin pregătirea sa contabilă, era mai înclinat să o înțeleagă în limbaj economic.

Aplicație exegetică 3: Vindecarea demonizatului din Gherasa, Marcu 5.1-20 (Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

TEXT UBS4:

Prezentarea situației - introducere

1 Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν¹. 2 * καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, 3 ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δεῖξαι 4 διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσεσιν δεδέσθαι καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετριῖφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι· 5 καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις.^a

Întâlnirea și dialogul

6 καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ 7 * καὶ κράζας φωνῇ μεγάλῃ λέγει, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν θεόν, μὴ με βασανίσῃς.^b 8 ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ, Ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.^c 9 καὶ ἐπηρώτα αὐτόν, Τί ὄνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ, Λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν.^d 10 καὶ παρεκάλει αὐτόν πολλα ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.^e

Vindecarea

11 Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη· 12 καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες, Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν.^f 13 καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημονοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ.^g

Mărturia și reacția păstorilor

14 καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστὶν τὸ γεγονός· 15 καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν.

16 καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων.^h 17 καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν.ⁱ

Plecarea și despărțirea de omul vindecat - încheierea

18 καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ἦ.^k 19 * καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ, Ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοὺς καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε.^l 20 καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρῦσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.^m

ἦν μετ' αὐτοῦ. 37 καὶ γίνεται λαίλαψ μεγάλη ἀνέμου καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. 38 καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκε-
φάλαιον καθεύδων. καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; 39 καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσῃ, Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 40 καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί δειλοὶ ἐστε; οὐπω⁶ ἔχετε πίστιν; 41 καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει αὐτῷ;

The Healing of the Gerasene Demoniac

(Mt 8.28–34; Lk 8.26–39)

5 Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν¹. 2 καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, 3 ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι 4 διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσειν

⁶ 40 {A} δειλοὶ ἐστε; οὐπω & B D L Δ Θ 565 700 892* it^a, aur, b, c, d, ff², i, vg cop^{as, bo} eth geo // δειλοὶ ἐστε οὕτως; W // οὕτως δειλοὶ; οὐπω 28 // δειλοὶ ἐστε οὕτως; πῶς οὐκ A C K Π 33 (892^{ms} οὕτως οὐπω) 1009 1010 1071 1079 1195 1216 1230 1241 1242 (1253 omit πῶς) 1344 1365 1546 1646 2148 2174 Byz (Lect οὕτω) (l^{69, 323, 1127, 1761} οὕτως, l²¹¹ δηλοὶ) (it¹) syr^{p, h} goth Diatessaron^a // οὕτως δειλοὶ ἐστε; οὐπω p^{45v d} f¹ f¹³ arm // Quid timidi estis? it^{6, 9}

¹ I {C} Γερασηνῶν (see Lk 8.26) & B D it^{aur, b, c, d, e, f, ff², i, l, q, r¹} vg cop^{as} Tertullian Eusebius // Γαδαρηνῶν (see Mt 8.28) A C K Π f¹³ 1009 1010 1079 1195 1216 1230 1242 1253 1344 1365 1546 2148 2174 Byz l^{76, 185, 313, 1761} syr^{p, b} goth Diatessaron^p // Γεργεσηνῶν & L Δ Θ f¹ 28 33 565 700 892 1071 1241 1646 Lect (l²¹¹ Γεργεσιωνῶν) syr^a cop^{bo} arm eth geo Origen Epiphanius Theophylact // Γεργυστήρων W syr^{as ms}

δεδέσθαι καὶ διεσπάσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετριφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι·
 5 καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις.
 6 καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ· 7 καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ λέγει, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν θεόν, μὴ με βασανίσῃς. 8 ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ, "Ἐξέλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. 9 καὶ ἐπηρώτα αὐτόν, Τί ὄνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ, Λεγιῶν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν. 10 καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.

11 Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη· 12 καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες, Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. 13 καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ. 14 καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστὶν τὸ γεγονός· 15 καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. 16 καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. 17 καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. 18 καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτόν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾗ. 19 καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ, Ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοὺς καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. 20 καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρῦσαι ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

7 Τί...ὑψίστου 1 Κζς 17.18; Μκ 1.24; Λκ 4.34 υἱὲ...ὑψίστου Λκ 1.32; 6.35 ὀρκίζω... θεόν Μτ 26.63 19 Ὑπαγε...σου Μτ 9.6; Μκ 8.26; Λκ 5.24; 8.39

APARAT CRITIC – UBS4

1 {C} Γερασινῶν (see Lk 8.26) κ* B D 2427 itaur, b, c, d, e, f, ff2, i, l, q, r1 vg copsa mssacc. to Origen; Juvencus // Γαδαρινῶν (see Mt 8.28) A C f13 157 180 597 1006 1010 1243 1342 1505 Byz [E F G H Σ] 1 68 176 1292 1 514 1673 1813 1 1223 1 1552 1AD syrp, h Diatessaronsyr mssacc. to Origen // Γεργεσινῶν 2κ L Δ Θ f1 28 33 205 565 579 700 892 1071 1241 1424 Lect syrs copbo arm eth geo slav Diatessaronarm Origen Hesychius // Γεργουστινῶν W syrhmg (Eriphanus Γεργεσθᾶν)

*

2 ἄνθρωπος ... ἀκαθάρτῳ Mk 1.23

a 5.5 SP: NA // P: TEV FC NIV

*

7 Τί ... ὑψίστου 1 Kgs 17.18; Mk 1.24; Lk 4.34 υἱὲ ... ὑψίστου Lk 1.32; 6.35 ὀρκίζω ... θεόν Mt 26.63

b 7 P: FC VP

c 8 P: TEV FC NIV VP

d 9 P: FC VP

e 10 NO P: TR WH AD M RSV Seg VP Lu NJB TOB REB NRSV // SP: NA

f 12 P: FC VP

g 13 P: NA RSV TEV FC NIV VP REB NRSV

h 16 P: TEV

i 17 P: NA TEV Seg FC NIV VP

k 18 P: TEV

*

19 Ὑπαγε ... σου Mt 9.6; Mk 8.26; Lk 5.24; 8.39

l 19 P: TEV FC VP

m 20 P: WH AD NA M RSV REB NRSV

APARAT CRITIC STEP BIBLE (TYNDALE HOUSE, CAMBRIDGE)
HTTPS://WWW.STEPBIBLE.ORG/?Q=VERSION=VARAPP|REFEREN
CE=MAR.5

Mark 5.1

ἦλθον] * A B D K W Π f1 33 157 565 1071 1424 2427 Byz it vg cop^{sa}
 goth ζ WH
 ἦλθεν] *^{wid} C E G L M Δ Θ f13 28 579 700 892 1241 1342 2542 al it^q
 syr cop^{bo} geo Epiphanius

Γερασηνῶν] (see Luke 8:26) * B D 1282 2427 it^{aur} it^b it^c it^d it^e it^f it^{ff2}
 itⁱ it^l it^q it^{r1} vg cop^{sa} Tertullian Juvencus Eusebius mss^{according to Origen}
 WH NR CEI Riv TILC Nv NM

Γαδαρηνῶν] (see Matthew 8:28) A C E F G H K Π Σ f13 157 180
 597 1006 1009 1010 1079 1195 1216 1230 1242 1243 1253 1342 1344
 1365 1505 1546 2148 2876 Byz I⁶⁸ I⁷⁶ I¹⁸⁵ I²⁹² I³¹³ I⁵¹⁴ I⁶⁷³ I⁸¹³ I¹²²³ I¹⁵⁵² I¹⁷⁶¹
 I^{AD} syr^p syr^h goth Diatessaron^{syr} mss^{according to Origen} ζ ND Dio

Γεργεσηνῶν] * L U (W) Δ Θ f1 22 28 33 205 372 517 565 579 700
 892 954 1071 1241 1424 1646 1675 2737 2766 pc Lect (I²¹¹
 Γεργεσιωνῶν) syr^s cop^{bo} arm eth geo slav Diatessaron^{arm} Origen
 Hesychius Theophylact Γεργυστηνῶν] W syr^{h(mg)} (Epiphanius
 Γεργεσθαῖν)

See [A Student's Guide to New Testament Textual Variants](#),

TEXT Mark 5.1: "to the country of the Gerasenes."
 EVIDENCE: S* B D lat vg cop(south)
 TRANSLATIONS: ASV RSV NASV NIV NEB TEV
 RANK: C

NOTES: "to the country of the Gergesenes."
 EVIDENCE: S^c L Delta Theta f1 28 33 565 700 892 1241 Lect
 syr(s) syr(h)margin cop(north)
 TRANSLATIONS: RSVn NIVn

NOTES: "to the country of the Gadarenes."
 EVIDENCE: A C K Pi f13 1010 Byz syr(p,h)
 TRANSLATIONS: KJV RSVn NIVn

COMMENTS: Gerasa, Gadara, and Gergesa were all cities of the region called Decapolis, so each reading would refer to the same country. It seems most likely that "Gerasenes" was original here and in Luke 8:26, 37,

while "Gadarenes" was original in Matthew 8:28. The reading "Gergesenes" seems to have been proposed by Origen, and added to manuscripts under his influence.

Mark 5.2

ἐξελθόντος αὐτοῦ] WH
 ἐξελθόντι αὐτῷ] Byz ς
 εὐθὺς ὑπήντησεν] κC D L Δ Θ f1 f13 28 565 700 1424 al (WH
 [εὐθὺς] ὑπήντησεν)
 ὑπήντησεν] B it syr^s syr^p
 εὐθέως ἀπήντησεν] A Byz ς
 ἀπήντησεν] W

Mark 5.3

μνήμασιν] WH
 μνημείοις] Byz ς

Mark 5.4

οὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι] WH NR (CEI Nv) Riv TILC NM
 οὔτε ἀλύσεσιν] Byz ς ND Dio

ἐδύνατο] Byz WH
 ἠδύνατο] ς

ἴσχυεν αὐτὸν] WH
 αὐτὸν ἴσχυεν] Byz ς

Mark 5.5

διὰ παντὸς] Byz WH
 διαπαντὸς] ς
 μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν] WH NR CEI ND Riv Dio TILC Nv
 NM
 ὄρεσιν καὶ ἐν τοῖς μνήμασιν] Byz ς

Mark 5.6

καὶ ἰδὼν] WH
 ἰδὼν δὲ] Byz ς
 αὐτὸν] A B C L Δ 892 1241 pc WH
 αὐτῷ] κD W Θ f1 f13 Byz ς NA

Mark 5.7

λέγει] WH
εἶπεν] Byz ς

Mark 5.9

ὄνομά σοι] WH
σοι ὄνομά] Byz ς

λέγει αὐτῷ] WH NR CEI Riv TILC Nv NM
ἀποκριθῆ λέγων] E 565 700 1010 Byz ς ND Dio
ἀποκριθῆ] D pc it

Λεγιῶν] ✠ B* C (D) L Δ 700^(vid) pc WH
Λεγεῶν] ✠ A B² W Θ f1 f13 Byz ς
αὐτὸν πολλὰ] ✠B C Δ (W Θ πολλὰ αὐτὸν) Byz
αὐτοὺς πολλὰ] (A πολλὰ αὐτοὺς) D f1 f13 565 700

Mark 5.10

αὐτὰ ἀποστείλῃ] B C Δ WH NR CEI
ἀποστείλῃ αὐτὰ] Θ
αὐτοὺς ἀποστείλῃ] D Byz ς ND Riv Dio TILC Nv (NM)
ἀποστείλῃ αὐτοὺς] A 074 f1 f13 1241 al it
αὐτὸν ἀποστείλῃ] ✠L pc vg syr cop
ἀποστείλῃ αὐτὸν] K W 892 al

Mark 5.11

τῷ ὄρει] Byz WH
τὰ ὄρη] ς

Mark 5.12

λέγοντες] ✠B C L Δ f1 22 892 1342 2427 al cop geo¹ WH Nv NM
εἶπαν] W
εἶπον] f13 28 2542
πάντες οἱ δαίμονες λέγοντες] A (K M Π* 579 al it vg syr^s syr^p
omit πάντες) 074 33 Byz syr^h goth ς NR CEI ND Riv Dio TILC
πάντα τὰ δαιμόνια εἰπόντα] (D *omit* πάντα) Θ 565 (700 λέγοντα
ὅτι) pc it^a

Mark 5.13

ἐπέτρεψεν αὐτοῖς] ✠B C L W Δ f1 28 788 892* 1342 2427 it^b it^e
syr^s syr^p cop Eriphanus WH

ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς] A 074 f13 33 (1241) Byz
 it^{aur} it^f it^l it^q vg syr^h goth ς ND Dio
 ἔπεμψεν αὐτούς] Θ
 ἔπεμψεν αὐτούς ὁ Ἰησοῦς] 565 700
 εὐθέως Κύριος Ἰησοῦς ἔπεμψεν αὐτούς εἰς τοὺς χοίρους] D pc
 (it^c) it^d it^{ff2} it^{r1} (itⁱ)
 ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς] 579
 ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως] E
 ἔπεμψεν αὐτούς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς] H U al

ὡς] WH
 ἦσαν δὲ ὡς] Byz ς

καὶ οἱ] WH
 οἱ δὲ] Byz ς

αὐτούς] WH NR Riv Nv NM
 τοὺς χοίρους] Byz ς ND Dio TILC

ἀπήγγειλαν] KA B C D K L Θ 074 f1 33 700 892 1241 1424 pm
 Eriphanus WH
 ἀνήγγειλάν] W Δ f13 28 565 1010 Byz ς

ἦλθον] WH
 ἐξῆλθον] Byz ς

Mark 5.11

καθήμενον] WH NR CEI ND Riv TILC Nv NM
 καθήμενον καὶ] Byz ς Dio

τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα] ✠ L Δ it^{aur} vg^{mss} WH
 τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα] KA B C W Θ 074 0107 f1 f13 Byz ς
 omit] D vg syr^s

καὶ διηγῆ] ς WH
 διηγῆ δὲ] Byz

Mark 5.17

ἦρξαντο παρακαλεῖν] Byz ς WH
 παρεκάλουν] D Θ 565 700 1424 pc it^a

ἐμβαίνοντος] WH NR CEI ND Riv Nv NM
ἐμβάντος] Byz ς Dio (TILC)

παρεκάλει] Byz ς WH

μετ' αὐτοῦ ἦ] WH
ἦ μετ' αὐτοῦ] Byz ς

καὶ οὐκ] WH CEI Nv NM
ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκ] Byz ς NR ND Riv Dio TILC

ἀπάγγειλον] ⋈ B Δ Θ 565 pc WH
διάγγειλον] p⁴⁵ D W f1 f13 28 700 pc
ἀνάγγειλον] A L 0132 0134 Byz ς

Mark 5.19

ὁ κύριός σοι] (⋈) B C Δ Θ it^{ff2} WH
σοι ὁ κύριός] A L W 074 0132 0134 f1 f13 Byz vg ς
σοι ὁ θεός] (*see parallel passage*) D (1242)

TEXTE SINOPTICE PARALELE

Matei 8.28-34	Marcu 5.1-20	Luca 8.26-39
<p>28. Când a ajuns Isus de partea cealaltă, în ținutul Gadarenilor, L-au întâmpinat doi îndrăciți care ieșeau din morminte. Erau așa de cumpliți, că nimeni nu putea trece pe drumul acela.</p> <p>29. Și iată că au început să strige: "Ce legătură este între noi și Tine, Isuse, Fiul lui Dumnezeu? Ai venit aici să ne chiniești înaintea de vreme?"</p>	<p>1. Au ajuns pe celălalt țărm al mării, în ținutul gadarenilor.</p> <p>2. Când a ieșit Isus din corabie, L-a întâmpinat îndată un om care ieșea din morminte, stăpânit de un duh necurat.</p> <p>3. Omul acesta își avea locuința în morminte, și nimeni nu mai putea să-l țină legat, nici chiar cu un lanț.</p> <p>4. Căci de multe ori fusese legat cu picioarele în obezi și cu cătușe la mâini, dar rupsese cătușele și sfărâmasese obezile, și nimeni nu-l putea domoli.</p> <p>5. Totdeauna, zi și noapte, stătea în morminte și pe munți, țipând și tăindu-se cu pietre.</p> <p>6. Când a văzut pe Isus de departe, a alergat, I s-a închinat</p> <p>7. și a strigat cu glas tare: "Ce am eu a face cu Tine, Isuse, Fiul Dumnezeului celui Preaînalt? Te jur în Numele lui Dumnezeu, să nu mă</p>	<p>26. Au venit cu corabia în ținutul gherghesenilor, care este în dreptul Galileii.</p> <p>27. Când a ieșit Isus la țărm, L-a întâmpinat un om din cetate, stăpânit de mai mulți draci. De multă vreme nu se îmbrăca în haină și nu-și avea locuința într-o casă, ci în morminte.</p> <p>28. Când a văzut pe Isus, a scos un strigăt ascuțit, a căzut jos înaintea Lui și a zis cu glas tare: "Ce am eu a face cu Tine, Isuse, Fiul Dumnezeului celui Preaînalt? Te rog nu mă chinui."</p>

<p>30. Departe de ei era o turmă mare de porci care pășteau.</p> <p>31. Dracii rugau pe Isus și ziceau: "Dacă ne scoți afară din ei, dă-ne voie să ne ducem în turma aceea de porci."</p> <p>32. "Duceți-vă", le-a zis El. Ei au ieșit și au intrat în porci. Și deodată toată turma s-a repezit de pe râpă în mare, și a pierit în ape.</p> <p>33. Porcarii au fugit și</p>	<p>chinuiești!"</p> <p>8. Căci Isus îi zicea: "Duh necurat, ieși afară din omul acesta!"</p> <p>9. "Care-ți este numele?", l-a întrebat Isus. "Numele meu este "legiune", a răspuns el, "pentru că suntem mulți."</p> <p>10. Și Îl ruga stăruitor să nu-i trimită afară din ținutul acela.</p> <p>11. Acolo, lângă munte, era o turmă mare de porci care pășteau.</p> <p>12. Și dracii L-au rugat și au zis: "Trimite-ne în porcii aceia, ca să intrăm în ei."</p> <p>13. Isus le-a dat voie. Și duhurile necurate au ieșit și au intrat în porci; și turma s-a repezit de pe râpă în mare: erau aproape două mii, și s-au înecat în mare.</p> <p>14. Porcarii au fugit și</p>	<p>29. Căci Isus poruncise duhului necurat să iasă din omul acela pe care pusese stăpânire de multă vreme; era păzit, legat cu cătușe la mâini și cu obezi la picioare, dar rupea legăturile și era gonit de dracul prin pustiuri.</p> <p>30. Isus l-a întrebat: "Cum îți este numele?" "Legiune", a răspuns el; pentru că intraseră mulți draci în el.</p> <p>31. Și dracii rugau stăruitor pe Isus să nu le poruncească să se ducă în Adânc.</p> <p>32. Acolo, pe munte, era o turmă mare de porci care pășteau. Și dracii au rugat pe Isus să le dea voie să intre în ei. El le-a dat voie.</p> <p>33. Dracii au ieșit din omul acela, au intrat în porci, și turma s-a repezit de pe râpă în lac și s-a înecat.</p> <p>34. Porcarii, când au</p>
--	--	--

<p>s-au dus în cetate de au povestit tot ce se petrecuse și cele întâmplare cu îndrăciții.</p> <p>34. Și iată că toată cetatea a ieșit în întâmpinarea lui Isus; și, cum L-au văzut, L-au rugat să plece din ținutul lor.</p>	<p>au dat de știre în cetate și prin satele vecine. Oamenii au ieșit să vadă ce s-a întâmplat.</p> <p>15. Au venit la Isus, și iată pe cel ce fusese îndrăcit și avusese legiunea de draci, șezând jos îmbrăcat și întreg la minte; și s-au înspăimântat.</p> <p>16. Cei ce văzuseră cele întâmplare le-au povestit tot ce se petrecuse cu cel îndrăcit și cu porcii.</p> <p>17. Atunci au început să roage pe Isus să plece din ținutul lor.</p> <p>18. Pe când Se suia El în corabie, omul care fusese îndrăcit îl ruga să-l lase să rămână cu El.</p> <p>19. Isus nu i-a dat voie, ci i-a zis: "Du-te acasă la ai tăi și povestește-le tot ce ți-a făcut Domnul și cum a avut milă de tine."</p> <p>20. El a plecat și a</p>	<p>văzut ce se întâmplase, au fugit și au dat de veste în cetate și prin sate.</p> <p>35. Oamenii au ieșit să vadă cele întâmplare. Au venit la Isus și au găsit pe omul din care ieșiseră dracii șezând la picioarele lui Isus, îmbrăcat și în toate mințile; și i-a apucat frica.</p> <p>36. Cei ce văzuseră cele petrecute le-au povestit cum fusese vindecat cel stăpânit de draci.</p> <p>37. Tot norodul din ținutul gherghesenilor a rugat pe Isus să plece de la ei, pentru că îi apucase o mare frică. Isus S-a suit într-o corabie și S-a întors.</p> <p>38. Omul din care ieșiseră dracii îl ruga să-i dea voie să rămână cu El. Dar Isus l-a trimis acasă și i-a zis:</p> <p>39. "Întoarce-te acasă și povestește tot ce ți-a făcut Dumnezeu." El a plecat și a vestit prin toată cetatea tot ce-i făcuse Isus.</p>
---	---	---

	început să vestească prin Decapole tot ce-i făcuse Isus. Și toți se minunau.	40. La întoarcere, Isus a fost primit cu bucurie de mulțime, căci toți îl așteptau.
--	--	---

PARALELE INTERNE ȘI OBSERVAȚII ÎN MARCU 5.1-20

Demonizatul s-a închinat la început, iar la sfârșit a vrut să meargă cu Isus

Isus le-a permis demonilor să intre în porci, dar nu i-a dat voie celui vindecat să vină după El, ci l-a trimis ca misionar acasa

Demonizatul era agitat, gol, primejdios, dar a devenit așezat, îmbrăcat, în toate mințile

Isus le-a dat voie demonilor să intre în porci, care s-au aruncat în mare și au murit, după ce Isus, în Marcu 4 liniștise marea și vântul de răzvrătirea lor împotriva lui și a ucenicilor

Oamenii din Gherasa erau obișnuiți cu demonicul, dar nu erau obișnuiți să vadă puterea de vindecare a lui Isus.

2000 de porci și aprox. 5000 de demoni (o legiune avea 5000-6000... sau 1000-1500 soldați). Aproximativ 1 demon / porc, sau 2-3 demoni / per porc. 2000 de porci nu au suportat o încărcătură demonică de 1-2-3 demoni / porc, dar toți aceștia încăpuseră într-un singur om...

Isus a venit cu corabia și a plecat cu corabia, dar a lăsat un om transformat, care dădea mărturie în continuu.

CUVINTE-CHEIE, SCENE ȘI COMENTARIU ASUPRA MARCU 5.1-20

Elementele specifice narațiunii: scena, personajele, dialogul, punctul de vedere, repetiția, introducerea, punctul culminant, deznodământul

<http://obinfonet.ro/docs/herm/kaiser-silva-herm/kaiser-herm-pdf/kaiserher-ch4.pdf>

Elementele specifice evangheliilor: narațiuni, parabole, anecdotă, discurs, minuni.

<http://obinfonet.ro/docs/herm/kaiser-silva-herm/kaiser-herm-pdf/kaiserher-ch5.pdf>

Explicație, descriere context:

Isus vizitează Galileea și trece pe țărmul păgân al lacului (mării) Galileii, în Decapolis, unde erau 10 localități grecești păgâne, între care Gherasa, Gherghesa, Gadara.

Lacul Galileii, Tiberias, Marea Galileii, Kinneret sau Kinnereth, este un lac cu apă dulce din Israel. Este al doilea cel mai jos lac de pe planetă, între 215 – 209 m sub ninevul mării. Are 21 km lungime și 13 km lățime, 53 km în circumferință, o suprafață de 166 km². Primul lac și cel mai jos este tot în Israel, este Marea Moartă (408 m sub nivelul mării). Iordanul izvorăște mai la nord de Marea Galileii, trece prin aceasta și se varsă în Marea Moartă. Are un curs total de 251 km.

Isus le-a spus pilda semănătorului (Mc.4) și apoi s-a suit în corabie și i-a luat și pe ucenici. Cu ei au plecat mai multe corabii. Ei nu știau că urma o mare lecție despre cine este Isus și ce face El, despre îndurarea și lucrarea lui Dumnezeu. Cât timp au traversat lacul Galileii, s-a stârnit o furtună foarte mare. Părea că toate spiritele răzvrătite se opun acestei călătorii. Isus a liniștit vântul și valurile și le-a cerut ucenicilor să aibă credință că nu vor pieri. El dormise în timp ce ei se speriaseră de moarte, dar le-a arătat cine este stăpânul valurilor. Nu trebuie să fim stăpâniți de un duh de frică, dacă Isus este cu noi. Pandemia cu virus Sars-Cov-2 ne umple de frică – unul din efectele infectării este depresia, frica, confuzia. Dacă Domnul a vindecat un demonizat și oameni paralizați, sau orbi, sau leproși, El poate să ne vindece și pe noi.

La destinație, a coborât din corabie și singurul om care i-a văzut și a venit să îi întâmpine a fost un om bolnav. Avea o afecțiune psihică și spirituală în același timp. Un duh necurat (poate, șeful) era peste el. De fapt avea o oștire, o armată de duhuri necurate. Era neliniștit, speriat, temător față de Isus, era depresiv, stătetea

în morminte, se tăia pe corp (foarte tatuat și rănit), țipa mereu. Este uimitor că l-a recunoscut pe Isus și l-a întâmpinat.

Omul locuia în morminte, κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, Era un om în duh necurat, ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, Era legat și se dezlega mereu, nu putea fi controlat de nimeni. Rătăcea, se tăia și țipa, în continuu, și ziua și noaptea

Reacția inițială a locuitorilor:

Toți îl știau pe demonizat, și nimeni nu îl putea controla. Erau resemnați. Poate era un fel de show al regiunii. Între timp, afacerile cu porci mergeau înainte. Porcii nu se speriau de demoni, atât timp cât se aflau în afara lor, nu în ei.

Scena întâlnirii cu Isus, întâmpinarea:

A venit înaintea lui Isus și i s-a închinat, προσεκύνησεν αὐτῷ (probabil a îngenuncheat înaintea lui, Luca zice că a căzut la pământ înaintea lui Isus)

Dialogul întâlnirii:

Isus începuse să îi zică și îi repeta: ieși, duhule necurat din om... ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ, Ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.

Reacția omului la cererea de a ieși duhul necurat din el este protestul și întrebarea Τί ἐμοὶ καὶ σοί,... ce mi-e mie și ție? Adică, ce ne pasă nouă? Sau ce ai cu noi? (Asemănător, Isus și Maria, la Cana Galileii, la nuntă, în legătură cu cererea de vin. Un idiom grecesc).

Mai întâi însă el îi recunoaște autoritatea lui Isus: Isuse, fiul lui Dumnezeu cel preaiubit, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου

Apoi, îl conjură printr-un viclean apel la dreptatea și domnia lui Dumnezeu să îl lase și să nu în chinuie (tortureze)... ceea ce aduce aminte de ispitirea lui Isus în pustie, când diavolul se folosește de Scriptură

ὁρκίζω σε τὸν θεόν, te conjur înaintea lui Dumnezeu...

Omul este confuz, derutat. el crede că vizita lui Isus îl va chinui, iar duhurile necurate îi sunt mai prietene. I se pare că trebuie să intervină pentru duhurile rele din el, nu vede frumusețea eliberării și vizitei lui Hristos...

Isus îi cere numele, spre supunere și control, spre eliberare, Care îți este numele? Τί ὄνομά σοι; De asemenea, Isus îi cere onestitate. Și lui Iacov i-a cerut numele, iar Iacov i-a zis „Ma cheamă Iacov (înșelător)”, iar îngerul Domnului i-a zis „te vei chema Israel – omul care luptă cu Dumnezeu (pentru binecuvântarea lui Dumnezeu)”.

La întrebarea lui Isus, care îți este numele? Omul (sau duhurile?) răspunde (sau și duhurile din el îi răspund):

– Numele meu este legiune (omul zice asta), căci suntem mulți (duhurile spun asta...) Λεγιῶν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἔσμεν

Legiune poate însemna simplu, mulțime sau grămadă, dar la Marcu, pentru un auditoriu roman, putea să însemne și armată, oaste, confruntarea cu puterea organizată a răutății... Marcu scria pentru cititori de limbă latină. Așadar, adevăratul împărat se confruntă cu o oaste necurată și o va învinge. Este a doua victorie a lui Isus. Prima a fost încetarea furtunii.

Omul îl ruga pe Isus să nu îi trimită afară din țară... καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.

Trimite-ne în porci, ca să intrăm în ei... Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν

Porcii păreau o destinație potrivită, ceva necurat potrivit pentru duhuri necurate... dar, duhurile aveau planuri ascunse, sau Isus i-a pedepsit împreună cu planurile lor ascunse... Nimeni nu poate scăpa de pedeapsa Domnului. Ei au căzut în marea înfrângerii și s-au înecat acolo.

Scena: intrarea demonilor în porci și sinuciderea porcilor

Erau cam 2000 de porci... Dacă duhurile necurate erau cam o legiune, adică 5000 sau 6000, veneau cam 2-3 duhuri pe un porc... marea era semnul răzvrătirii... Isus tocmai liniștise marea și

vântul în Marcu 4. Puterea lui este peste tot... (suntem în anul 2020... și Domnul este gata să îl liniștească și pe el...).

καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ

Scena: prima reacție a păstorilor, fuga

Păstorii porcilor au fugit în sat și să se întoarcă împreună cu alți locuitori să vadă ce s-a întâmplat. Marele păstor de suflete omenești, Isus, contra celor mulți păstori de porci.

Scena: starea omului vindecat

Toți au văzut cum omul care fusese demonizat (repetiție) acum stătea așezat (Luca zice că stătea la picioarele lui Isus, ca un ucenic în fața rabinului sau a regelui), îmbrăcat – nu gol (Dumnezeu este Dumnezeul restaurării și al îmbrăcării în jertfa Domnului – vezi Geneza, Adam și Eva) și gândind sănătos – adică în toate mințile (liniștit, cu gândirea curățită și echilibrată, sub control personal și divin). Este posibil că vorbea liniștit cu Isus.

καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα

Mintea este un fenomen foarte complex. Organele conștiinței de sine se pare că sunt creierul și inima, ajutate de nervi și hormoni... Suportul fizic este biologic (țesut, neuroni, sinapse), fizico-chimic (electricitate și potențiale chimice), și cuantic (2020 – premiul nobel la fizică, Roger Penrose și legăturile neuronale). Contextul este spiritual. Drogații le experimentează pe toate trei. Și noi la fel. Sediul personalității este spiritual, în duh (apropos de adventiști și martorii lui Iehova).

A doua reacție / comentariu: au fost cuprinși de teamă

Oamenii s-au temut când au văzut omul vindecat... de unde fusese înainte demonizat (Marcu repetă problema) De ce nu s-au temut înainte, când omul era demonizat?

Scenă: plecarea lui Isus la rugămintea locuitorilor

Isus se suie în corabie, fiind rugat de oamenii locului să plece, să îi lase.

Dialogul plecării: Isus și omul vindecat, trimiterea misionară

Isus nu îi dă voie (iarăși autoritate) să vină, îi spune să meargă acasă, să mărturisească celorlalți ce i-a făcut Domnul. Uneori, credem că, după ce ne-a vizitat Dumnezeu și ne-a vindecat viața personală și familia, trebuie să fim gata să plecăm undeva, cu El. El însă cu autoritatea sa divină, poate să îți ceară să rămâi pe loc – să dai mărturie în familia ta și la cunoscuții tăi. Te provoc să faci lucrul acesta. Nu întotdeauna este bine ca Domnul să îți dea ce ai cerut. Demonii cer voie să treacă în porci, iar Isus le-a dat voie – și au murit. Omul vindecat cere voie să plece, dar Isus îi spune să stea. A fi cu Isus, înseamnă să fii în Duhul cu El. Fii în Duhul lui Hristos, de acest Crăciun și vestește vindecarea, iertarea și îndurarea Domnului.

Scenă finală / deznodământ: mărturia omului vindecat

Omul vindecat dă mărturie așa cum a spus Isus.

A treia reacție, reacția finală / comentariu:

Reacția finală a locuitorilor este că pentru mult timp toți se minunau de mărturia celui vindecat de demoni, prin puterea lui Hristos. Adică admirau ce s-a întâmplat.

Deci, frică de Corona Virus sau admirație și închinare lui Hristos?

Iată, în final, campania [MedLife Facem România bine](#).

„...De la începuturile civilizației, frica este primul lucru care te izbește într-o pandemie. Iar ca să o diminuăm, în an pandemic, am dezvoltat divizia de cercetare și am început să facem cercetare medicală în România, pentru a oferi o viziune mai clară asupra situației actuale și a evoluției bolii. Ne adaptăm continuu la prezent și ne pregătim pentru viitor. *Facem România bine.*”

Iar noi zicem, chiar așa. Dar noi îl vestim pe Hristos care aduce vindecarea și desfințează frica morții și autoritatea duhurilor necurate. De aceea, ne pregătim să celebrăm Crăciunul. Avem o lupă care ne ajută să vedem mai bine importanța Crăciunului.

Aplicație exegetică 4: Iertarea și retrimiteră lui Petru, Ioan 22.15-19

Ioan 22.15-19. Acest text a fost discutat anterior, ca exemplu de carcană exegetică. În această secțiune însă, el va fi din punct de vedere exegetic, conform celor patru etape ale exegezei. Pentru o discuție mai bună în ce privește analiza textuală, se va folosi textul NA27 și parte din aparatul său critic:

15 Ὅτε οὖν ἠρίστησαν λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς· Σίμων
 □ Ἰωάννου, ἀγαπᾶς με πλέον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ
 οἶδας ὅτι φιλῶ σε. * λέγει αὐτῷ· βόσκε τὰ □ ἀρνία μου. 16 ✕
 λέγει αὐτῷ πάλιν ✕ □ δεύτερον· Σίμων □ Ἰωάννου, ἀγαπᾶς
 με; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. * λέγει αὐτῷ·
 ποιῖμαινε τὰ □ ἵπρόβατά μου. 17 λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων □
 Ἰωάννου, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον·
 φιλεῖς με; καὶ □ λέγει αὐτῷ· κύριε, πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις
 ὅτι φιλῶ σε. * λέγει αὐτῷ ✕ [ὁ Ἰησοῦς] ✕· βόσκε τὰ □
 ἵπρόβατά μου. 18 ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες
 σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσης, ἐκτενεῖς
 τὰς χεῖράς σου, καὶ ✕ ἄλλος σε ζώσει ✕ καὶ ✓ οἶσει ὅπου ☩ οὐ
 θέλεις. 19 τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν
 θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι.

15. Ἰωνα, AC² Q Y f¹³ 33 M \$ (c) sy |txt **Σ**¹ B C* DL W l 844 lat co
 var. προβατα, C* D it

16. το δευτερον. **Σ**¹ 1. 565 pc δευτερον ὁ κυριος D – **Σ*** pc sy^s Ἰωνα
 A C² Q Y f¹³ 33 \$ (c) sy
 |txt **Σ** BC* DW lac co^{1†} – προβατια B C 565 pc b
 txt **Σ** ADW Q Y f¹³ 33^{vid} \$ sy (f¹ om. λεγ.³ ... μου)

17. Ἰωνα A C² Q Y f¹³ 33 \$ (c) sy; Or |txt P^{59vid} **Σ** BC* DW lat co
 † εἶπεν B C f¹³ \$ r¹ vg^{cl} |txt **Σ** A D W Q Y f¹ 33. 565 al lat
 † ὁ Ἰησους DW f¹ 33. 565 al lat sy^s pbo bo

| txt A Q Y f¹³ \$

¹† – προβατια A B C 565 pc txt κ DW QY f^{1.13} 33^{vid} \$ sy

18. † 1 3 2 B C^{*vid} Ἄλλοι σε ζῶσουσιν (κ C²) P^{59vid} κ C² DW1. 33. 565 pc sy^{hmg} pbo | txt A Q Y f¹³ \$ lat

ἀποισουσιν (οις- C²; ἀπαγ D) σε (-C² 1 pc) op. κ¹ C² DW 1. 33. 565 pc sy^{hmg}

ποιησουσιν σοι ὄσα κ* | txt (A) BC^{* vid} (Q) Y f¹³ (892^s) \$ lat sy^{s.p.h}

În acest pasaj Isus îl întreabă pe Petru de trei ori „Simone, fiul lui Iona, mă iubești?”. Textul zice că Petru s-a întristat că Isus l-a întrebat a treia oară „mă iubești?” și i-a zis „tu toate le știi, știi că te iubesc”. Totuși, mulți predicatori adaugă și o discuție spirituală suplimentară despre această întristare, o discuție referitoare la semnificația verbelor „a iubi” folosite aici de Isus și de Petru, *phileo* (a iubi, *philos* – prieten; *phile* - dragoste) și *agapao* (a iubi; *agape*, dragoste):

1. Isus întreabă, *agapas me*, și Petru răspunde, *philo se*.
2. Isus întreabă, *agapas me*, și Petru răspunde, *philo se*.
3. Isus întreabă, *phileis me*, și Petru răspunde *philo se*.

Interpretarea sugerată de predicatorii amintiți spune că Isus l-ar întreba pe Petru cu verbul *agapao*, referindu-se la dragostea divină, pe când Petru răspunde, smerit, cu verbul *phileo*, înțelegând că îi este prieten lui Isus. A treia oară însă Isus l-a întrebat același lucru dar a folosit verbul *phileo*, folosind chiar cuvintele lui Petru și ridicând întrebarea dacă măcar așa, cum îi tot răspunde el, îi este prieten cu adevărat.

Fără îndoială, variația este evidentă, dar trebuie discutat dacă ea exprimă diversitate stilistică sau și semnificație teologică. Adevărul este că, în timpul lui Isus și al apostolilor, verbele *phileo* și *agapao* aveau același înțeles, nediferențiat, și însemnau ambele „a iubi”, fără nuanțe specifice despre dragostea divină sau omenească. Cu greu se poate admite, deci, că Isus a intenționat o întrebare specială, a treia oară. În același timp, opțiunea stilistică – sau teologică – ar putea să îi aparțină lui Ioan, dacă Isus a vorbit cu Petru în aramaică, și nu în greacă.

Aplicație exegetică 5: Învierea fiicei lui Iair și vindecarea femeii cu hemoragie (text 3-sinoptic)

Matei 9:18-25	Marcu 5:21-43	Luca 8:40-56
	5:21 După ce a trecut Isus iarăși de cealaltă parte, cu corabia, s-a adunat mult norod în jurul lui. El stătea lângă mare.	8:40 La întoarcere, Isus a fost primit cu bucurie de mulțime, căci toți îl așteptau.
9:18 Pe când le spunea Isus aceste vorbe, iată că a venit unul din frunțașii sinagogii, I s-a închinat, și I-a zis: „Fiica mea adineaori a murit; dar vino de pune-Ți mâinile peste ea și va învia.”	5:22 Atunci a venit unul din frunțașii sinagogii, numit Iair. Cum L-a văzut, frunțașul s-a aruncat la picioarele lui, 5:23 și I-a făcut următoarea rugămintă stăruitoare: „Fetița mea trage să moară; rogu-Te, vino de-Ți pune mâinile peste ea, ca să se facă sănătoasă și să trăiască.”	8:41 Și iată că a venit un om, numit Iair, care era frunțaș al sinagogii. El s-a aruncat la picioarele lui Isus, și L-a rugat să vină până la el acasă;
9:19 Isus S-a sculat, și a plecat după el împreună cu ucenicii lui.	5:24 Isus a plecat împreună cu el. Și după El mergea mult norod și-L îmbulzea.	8:42 pentru că avea o singură copilă de vreo doisprezece ani, care trăgea să moară. Pe drum, Isus era îmbulzit de noroade.
9:20 Și iată o femeie, care de doisprezece ani avea o scurgere de sânge, a venit pe dinapoi, și s-a atins de poala hainei lui.	5:25 Și era o femeie, care de doisprezece ani avea o scurgere de sânge. 5:26 Ea suferise mult de la mulți doctori; cheltuisese tot ce avea, și nu simțise nici o ușurare; ba încă îi era mai rău.	8:43 Și era o femeie, care de doisprezece ani avea o scurgere de sânge; ea își cheltuisese toată averea cu doctorii, fără s-o fi putut vindeca vreunul.
	5:27 A auzit vorbindu-	8:44 Ea s-a apropiat pe

	se despre Isus, a venit pe dinapoi prin mulțime, și s-a atins de haina lui.	dinapoi, și s-a atins de poala hainei lui Isus. Îndată, scurgerea de sânge s-a oprit.
9:21 Căci își zicea ea: „Numai să mă pot atinge de haina lui, și mă voi tămădui.”	5:28 Căci își zicea ea: „Dacă aş putea doar să mă ating de haina lui, mă voi tămădui.” 5:29 Și îndată, a secat izvorul sângelui ei. Și a simțit în tot trupul ei că s-a tămăduit de boală.	
	5:30 Isus a cunoscut îndată că o putere ieșise din El; și, întorcându-Se spre mulțime, a zis: „Cine s-a atins de hainele Mele?” 5:31 Ucenicii I-au zis: „Vezi că mulțimea Te îmbulzește, și mai zici: „Cine s-a atins de Mine?” 5:32 El se uita de jur împrejur să vadă pe cea care făcuse lucrul acesta.	8:45 Și Isus a zis: „Cine s-a atins de Mine?” Fiindcă toți tăgăduiau, Petru și cei ce erau cu El, au zis: „Învățătorule, noroadele Te împresoară și Te îmbulzesc, și mai întrebi: „Cine s-a atins de Mine?” 8:46 Dar Isus a răspuns: „S-a atins cineva de Mine, căci am simțit că a ieșit din Mine o putere.”
	Marcu 5:33	Luca 8:47
	5:33 Femeia, înfricoșată și tremurând, căci știa ce se petrecuse în ea, a venit de s-a aruncat la picioarele lui, și I-a spus tot adevărul.	8:47 Femeia, când s-a văzut dată de gol, a venit tremurând, s-a aruncat jos înaintea lui, și a spus în fața întregului norod, din ce pricină se atinsese de El, și cum fusese vindecată numaidecât.
9:22 Isus S-a întors, a văzut-o, și i-a zis: „Îndrăznește, fiică! Credința ta te-a	5:34 Dar Isus i-a zis: „Fiică, credința ta te-a mântuit; du-te în pace, și fii tămăduită de	8:48 Isus i-a zis: „Îndrăznește, fiică; credința ta te-a mântuit, du-te în pace.”

tămăduit.” Și s-a tămăduit femeia chiar în ceasul acela.	boala ta.”	
	5:35 Pe când vorbea El încă, iată că vin niște oameni de la fruntașul sinagogii, care-i spun: „Fiica ta a murit; pentru ce mai superi pe Învățătorul?”	8:49 Pe când vorbea El încă, vine unul din casa fruntașului sinagogii, și-i spune: „Fiica ta a murit, nu mai supăra pe Învățătorul.”
	5:36 Dar Isus, fără să țină seamă de cuvintele acestea, a zis fruntașului sinagogii: „Nu te teme, crede numai!”	8:50 Dar Isus, când a auzit lucrul acesta, a zis fruntașului sinagogii: „Nu te teme; crede numai, și va fi tămăduită.”
9:23 Când a ajuns Isus în casa fruntașului sinagogii, și când a văzut pe cei ce cântau din fluier, și gloata bocind, 9:24 le-a zis: „Dați-vă la o parte; căci fetița n-a murit, ci doarme!” Ei își băteau joc de El. 9:25 Dar, după ce a fost scoasă gloata afară, Isus a intrat înăuntru, a luat pe fetița de mână, și fetița s-a sculat.	5:37 Și n-a îngăduit nimănui să-L însoțească, în afară de Petru, Iacov și Ioan, fratele lui Iacov. 5:38 Au ajuns la casa fruntașului sinagogii. Acolo Isus a văzut o zarvă, și pe unii care plângeau și se tânguiau mult. 5:39 A intrat înăuntru, și le-a zis: „Pentru ce faceți atâta zarvă, și pentru ce plângeți? Copila n-a murit, ci doarme.” 5:40 Ei își băteau joc de El. Atunci, după ce i-a scos afară pe toți, a luat cu El pe tatăl copilei, pe mama ei, și pe cei ce-L însoțiseră, și a intrat acolo unde zăcea copila. 5:41 A apucat-o de mână, și i-a zis: „Talita cumi” care,	8:51 Când a ajuns la casa fruntașului, n-a lăsat pe nici unul să intre împreună cu El, decât pe Petru, pe Iacov, pe Ioan, pe tatăl și mama fetei. 8:52 Toți plângeau și o boceau. Atunci Isus a zis: „Nu plângeți; fetița n-a murit, ci doarme.” 8:53 Ei își băteau joc de El, căci știau că murise. 8:54 Dar El, după ce i-a scos pe toți afară, a apucat-o de mână, și a strigat cu glas tare: „Fetițo, scoală-te!” 8:55 Și duhul ei s-a întors în ea, iar fata s-a sculat numaidecât. Isus a poruncit să-i dea să mănânce. 8:56 Părinții ei au rămas uimiți. Isus le-a poruncit să nu spună nimănui cele

	tălmăcit, înseamnă: „Fetițo, scoală-te, îți zic!” 5:42 Îndată fetița s-a sculat, și a început să umble; căci era de doisprezece ani. Ei au rămas încremeniți. 5:43 Isus le-a poruncit cu tărie să nu știe nimeni lucrul acesta; și a zis să dea de mâncare fetiței.	întâmplare.
--	---	-------------

Observații la învierea fiicei lui Iair și vindecarea femeii bolnave

Matei este mai succint, el condensează istorisirea și nu dă detalii, este mai teologic în afirmații subliniind închinarea, puterea lui Isus, etc. De exemplu, despre fata centurionului (*Matei* nu spune că centurionul este Iair) aflăm că a murit, iar Domnul este chemat să o învie, punându-și mâinile peste ei. *Matei* prezintă starea finală și manifestarea de putere la care, cu credință, centurionul îl cheamă pe Isus. Apoi, *Matei* nu comentează despre boala femeii sau necazurile ei cu doctorii, nici discuția lui Isus cu ucenicii despre oamenii care îl împulzesc; după cum nu relatează prea mult nici din discuția de pe drum și de la poarta lui Iair, în timp ce în ambele situații Luca și Marcu au mai multe de spus.

Marcu scrie cu un acut simț al detaliului vizual, datorat, probabil, lui Petru. El spune că Isus traversase marea Galileii și venise lângă țărnișă, apoi comentează despre experiențele negative ale femeii în suferința sa netratată corespunzător de medici, în timp ce Luca este mai rezonabil în legătură cu doctorii. Marcu intră în detaliu atât în discuția lui Isus cu conducătorii, în drum spre casa lui Iair, cât și în prezentarea învierii fetei lui Iair.

Aplicație exegetică 6: Smochinul uscat (paralelă Matei - Marcu, text sursa dublă)

Matei 21:18-19 (o zi?)	Marcu 11:12-14 (două zile)
18. Dimineața, pe când Se întorcea în cetate, I-a fost foame.	12. A doua zi, după ce au ieșit din Betania, Isus a flămânzit.
19. A văzut un smochin lângă drum, și S-a apropiat de el; dar n-a găsit decât frunze, și i-a zis: „De-acum încolo în veac să nu mai dea rod din tine!” Și pe dată smochinul s-a uscat.	13. A zărit de departe un smochin, care avea frunze, și a venit să vadă poate va găsi ceva în el. S-a apropiat de smochin, dar n-a găsit decât frunze, căci nu era încă vremea smochinelor. 14. Atunci a luat cuvântul și a zis smochinului: „În veac să nu mai mănânce nimeni rod din tine!” Și ucenicii au auzit aceste vorbe.
Matei 21:20-22	Marcu 11:20-24
20. Ucenicii, când au văzut acest lucru, s-au mirat, și au zis: „Cum de s-a uscat smochinul acesta într-o clipă?”	20. Dimineața, când treceau pe lângă smochin, ucenicii l-au văzut uscat din rădăcini. 21. Petru și-a adus aminte de cele petrecute și i-a zis lui Isus: „Învățătorule, uite că smochinul pe care l-ai blestemat, s-a uscat.”
21. Drept răspuns, Isus le-a zis: „Adevărat vă spun că, dacă veți avea credință și nu vă veți îndoi, veți face nu numai ce s-a făcut smochinului acestuia; ci chiar dacă ați zice muntelui acestuia: „Ridică-te de aici, și aruncă-te în mare” se va face.	22. Isus a luat cuvântul, și le-a zis: „Aveți credință în Dumnezeu! 23. Adevărat vă spun că, dacă va zice cineva muntelui acestuia: „Ridică-te și aruncă-te în mare” și dacă nu se va îndoi în inima lui, ci va crede că ce zice se va face, va avea lucrul cerut.
22. Tot ce veți cere cu credință, prin rugăciune, veți primi.	24. De aceea vă spun că, orice lucru veți cere, când vă rugați, să credeți că l-ați și primit, și-l veți avea.

Observații la istorisirea uscării smochinului:

Matei scrie mai succint și lasă impresia că uscarea și comentariile ucenicilor, împreună cu lecția dată de Isus, s-au întâmplat toate în aceeași zi (de fapt, el nu spune explicit că ar fi doar o zi, ci pune accent, din start, pe ziua a doua, când s-au dat explicații). Marcu, mai bogat în detalii, scrie că este vorba despre două dimineți: în prima s-a poruncit smochinului să se usuce, iar uscarea a fost constatată deplin a doua zi (se uscaser până la rădăcini; probabil, în prima zi, smochinul doar se ofilise). Lecția este dată în două etape. Marcu e mai aproape de istorie și de tema primară (se învață despre rugăciune și credință). Matei este mai aproape de semnificația generală, privitoare la Israel, și atrage atenția, prin context, că Isus merge în Templu și îi muștră pe preoți și pe bătrânii învățați că nu aduc roadele așteptate (parabola celor doi fii și parabola vierilor).

Întrebări exegetice:

Cum a avut loc, de fapt, evenimentul și ce procedee literare se observă la cei doi evangheliști?

Ce fel de relații există între text (evenimentul uscării smochinului) și contextul său apropiat în cele două cazuri?

Cum împart evangheliștii evenimentul (prezentare, explicație, lecția credinței, etc.)?

Care este mesajul specific al lui Marcu și al lui Matei în ce privește uscarea smochinului?

Bibliografie

- Bailey, J. L., Vander Broek, L. D., *Literary forms in the New Testament* (London: SPCK, 1992).
- Barr, J., *The Semantics of Biblical Language* (Oxford: OUP, 1961).
- Bock, D. L., Fanning, B. M. (eds), *Interpreting the New Testament Text* (Wheaton, IL: Crossways Books, 2006).
- Bălănescu, O., *Texte și pre-texte. Introducere în pragmatică* (București: Ariadna 98, 2005).
- Burge, G. M., *Interpreting the Gospel of John* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1992).
- Carson, D. A., *Probleme exegetice* (tr. Alina Giurgiu, Sibiu: Betania, 1998).
- Cotterell, P., Turner, M., *Linguistics and Biblical Interpretation* (London: SPCK, 1989).
- Egger, W., *Metodologia Noului Testament* (tr. Dumitru Groșan, Cluj: Galaxia Gutenberg, 2006).
- Fee, G. D., *Exegeza Noului Testament* (tr. Alina Giurgiu, Sibiu: Colegiul Biblic Betania, 1998).
- Fee, G. D., Stuart, D., *Biblia ca literatură*, (tr. Adrian Pastor, Cluj-Napoca: Logos, 1995).
- Gheorghe M., *Epistola către Tit. Ghid exegetic pe textul grecesc* (Arad: Multimedia, 2002).
- Hagner, D. A., *New Testament Exegesis and Research: A Guide for Seminarians* (Pasadena, California: Fuller Seminary Press, 1999).
- Kaiser, W., Jr., Silva M., *Principii de hermeneutică biblică* (Cluj-Napoca: Logos, 2006).

- Klein, W. W., Blomberg, C. L., Hubbard, R. L. jr., *Introduction to Biblical Interpretation* (London: Word, 1993).
- Lamsa, G. L., *Idioms in the Bible explained and A Key to the Original Gospels* (San Francisco, CA: Harper and Row, 1985).
- Liefeld, W. L., *Interpreting the Book of Acts* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1995).
- Longenecker, R., *Biblical Exegesis in the Apostolic Period* (Grand Rapids / Vancouver: Eerdmans / Regent College, 1999)
- Longman III, T., *Literary Approaches to Biblical Interpretation* (Leicester, UK: Apollos, 1987).
- McDill, W., *Predicarea Eficientă. 12 Deprinderi Esențiale* (Oradea: Editura Universității Emanuel, 2006);
- McKnight, S., *Interpreting the Synoptic Gospels* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1988).
- Michaels, J. R., *Interpreting the Book of Revelation* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1992).
- Miller, C., *Marketplace Preaching. How to Return the Sermon to Where It Belongs* (Grand Rapids, MI: Baker Books, 1995)
- Osborne, G.R., *The Hermeneutical Spiral. A Comprehensive Introduction to Biblical Interpretation* (Downers Grove, IL: IVP, 1991).
- Pânzaru, I., *Practici ale interpretării de text* (Iași: Polirom, 1999).
- Pârvu, I., *Cum se interpretează operele filosofice* (București: Punct, 2001).
- Porter, S. E., *Handbook to Exegesis of the New Testament* (Leiden: Brill, 1997).
- Porter, S. E. (ed), *Dictionary of Biblical Criticism and Interpretation* (Abingdon, Oxon UK (New York, NY): Routledge, 2009)
- Poythress, V. S., *Science and Hermeneutics* (Leicester, UK: Apollos, 1988).
- Ricouer, P., *Eseuri de hermeneutică* (tr. Vasile Tonoiu, București: Humanitas, 1995).

- Robinson, H., *Arta Comunicării Adevărului Biblic* (Cluj: Logos, 1998);
- Ross, Ch., and Sibley, R., (ed), *Illuminating Eco: On the Boundaries of Interpretation*, Aldershot: Ashgate. 2004.
- Silva, M., *God, Language and Scripture. Reading the Bible in the light of general linguistics* (Leicester, UK: Apollos, 1990).
- Schleiermacher, F.D.E., *Hermeneutica* (tr. I.N. Râmbu, Iași: Polirom, 2001).
- Schreiner, T. R., *Interpreting the Pauline Epistles* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1990).
- Thiselton, A., *The Two Horizons. New Testament Hermeneutics and Philosophical Description* (London: Paternoster, 1980).
- Idem*, *New Horizons in Hermeneutics. The Theory and Practice of Transforming Biblical Reading* (London: HarperCollins, 1992).
- Trotter, A. H., jr., *Interpreting the Epistle to the Hebrews* (Grand Rapids, MI: Baker Book, 1997).
- Tuckett, C.M., *Reading the NT. Methods of Interpretation* (London: SPCK, 1990 (1987)).
- Umberto Eco, *Limitele Interpretării*, Ștefania Mincu și Daniela Bucșă (trad), Constanța: Editura Pontica, 1996.